ΝΙΚΟΣ ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ

Υπέρ βωμών και εστιών

Άπαντα τα δημοσιευμένα, 1946-1947

ΕΡΕΥΝΑ – ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΝΙΚΟΣ ΧΑΤΖΗΔΗΜΗΤΡΑΚΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

© Copyright Σήφης Ζαχαριάδης – Εκδόσεις Καστανιώτη Α.Ε., Αθήνα 2011

Έτος 1ης έκδοσης: 2013

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου ή τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, που κυρώθηκε με το ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, σελιδοποίησης, εξωφύλλου και γενικότερα της όλης αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές, ηλεκτρονικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ Α.Ε.
Ζαλόγγου 11, 106 78 Αθήνα
☎ 210-330.12.08 – 210-330.13.27 FAX: 210-384.24.31
e-mail: info@kastaniotis.com

www.kastaniotis.com

ISBN 978-960-03-5418-8

ISO 9001 TÜV NORD TÜV HELLAS SYSTEM CERTIFICATION

ΑΥΤΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΕ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΧΑΡΤΙ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ 11
ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΩΝ 17

1946

Ημερολόγιο γεγονότων 23
Ο μαρξισμός-λενινισμός στην Ελλάδα 35
Ύψιστη εθνική επιταγή: Να μπει το ΕΑΜ στην κυβέρνηση για να βγούμε από το εσωτερικό χάος και το απειλητικό εξωτερικό αδιέξοδο 42
Θερμότατη υποδοχή του σ. Ζαχαριάδη στη Δράμα 49
«Η συμφωνία Βενιζέλου-Λαϊκών φανερώνει τον τρόμο των αντιδραστικών μπροστά στον πανελλήνιο πανεαμισμό» 51
Να τσακισθεί με όλα τα μέσα κάθε πραξικόπημα του Μαύρου Μετώπου 53
«Δίχως το ΕΑΜ στην κυβέρνηση δεν μπορεί να λείψει η αναρχία, να ησυχάσει ο λαός, να δουλέψει, να παραγάγει, να ανοικοδομήσει» 55
Η χωροφυλακή δολοφόνησε 4 εργάτες και τραυμάτισε άλλους 20 στο Βόλο – Άγρια δολοφονία εργάτη στη Νέα Ιωνία 65
Πανδημοκρατικό Μέτωπο 67
Η εθνική μας ανεξαρτησία 70
Εθνικό εγερτήριο σάλπισμα! 74
Για την ανεξαρτησία και τη Δημοκρατία 79
«Η Αγγλία δεν εννοεί να εγκαταλείψει τη λεία της» 84
Οι κομμουνιστές της Αθήνας στον αγώνα για τη ζωή, τη Δημοκρατία και ανεξαρτησία 86
Η σημερινή οικονομική και πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα και τα προβλήματα του δημοκρατικού κινήματος και αγώνα (εισήγηση του σ. Ν. Ζαχαριάδη στη 2η Ολομέλεια της Κ.Ε. του ΚΚΕ) 88
Πανδημοκρατικό μέτωπο 123
Μπροστά στον κίνδυνο της Δημοκρατίας 125
Έτοιμοι για συνεννόηση, μα και άγρυπνοι 128
Το ΕΑΜ δεξιώθηκε τους αντιπροσώπους του 8ου Πανεργατικού Συνεδρίου 131
Ο κομμουνιστής λαϊκός αγωνιστής μέλος του ΚΚΕ 134
«Αγαπώ τον Μπάυρον, αλλά δεν αγαπώ αυτούς που θέλουν σήμερα να κλέψουν τη λευτεριά μας» 155
Λόγος του [Ν. Ζαχαριάδη] στο 8ο Συνέδριο του Κ.Κ. Τσεχοσλοβακίας 157
Χαιρετισμός του [Ν. Ζαχαριάδη] στη συγκέντρωση της Πράγας 159
«Το ελληνικό πρόβλημα συγκεντρώνεται σ' ένα ζήτημα: Να τερματισθεί η αγγλική κατοχή, για να υπάρξει νόμος και τάξη στην Ελλάδα» 160
Η κατάσταση στη Νοτιανατολική Ευρώπη και η θέση της Ελλάδας 163
Οι Άγγλοι δεν πρόκειται να φύγουν με το καλό 173

Η ανάγκη της αυτοάμυνας του Λαού 174
Λόγος [του Ν. Ζαχαριάδη] στην Πανελλαδική Οργανωτική Σύσκεψη του ΚΚΕ (15-17 Απρίλη 1946) 176
Η εξέλιξη στην Ελλάδα μετά το εκλογικό πραξικόπημα και η παραπέρα προοπτική 186
Ποιοι πρέπει να φύγουν 193
Οι βουλγαρικές αξιώσεις για διέξοδο στο Αιγαίο 195
Η διεθνής και η εσωτερική κατάσταση 197
Σύσκεψη στελεχών στην Κομμουνιστική Οργάνωση Πειραιά 206
Πολιτικά και εσωκομματικά ζητήματα 208
Η μάχη για τη Δημοκρατία 221
Επιστολή Ν. Ζαχαριάδη στο Κ.Κ. Τσεχοσλοβακίας (Αθήνα, 29 Μαΐου 1946) 224
Εκτός νόμου; 225
Η εργατοαγροτική συμμαχία βάθρο για τη Λαϊκή Δημοκρατία 230
Παναγή Λεκατσά *Η εποποιία της πάλης των τάξεων στην αρχαία Ελλάδα – Η διαλεκτική σύνθεση της αρχαίας ελληνικής ιστορίας* 233
Τα φασιστικά μέτρα και η μάχη για τη Δημοκρατία 234
Ο δρόμος της τιμής και της Δημοκρατίας 242
Προς την τελευταία δυνατότητα 246
Θάρρος και ανανδρία στην πολιτική 250
Παράσιτο του κομμουνισμού 255
Αν ο κάθε Έλληνας ακολουθήσει το δρόμο της Ελλάδας 260
Ο αρχειομαρξισμός μπροστά στο ιστορικό δίλημμα 264
Αρχειομαρξιστική ομφαλοσκοπία 267
Ένα αντιδραστικό, αντεπαναστατικό μανιφέστο Ι 270
Ένα αντιδραστικό, αντεπαναστατικό μανιφέστο ΙΙ 273
Για ποιον δουλεύει ο αρχειομαρξισμός; 278
Συνάντηση με Άγγλους βουλευτές 284
Δίδυμος τροτσκισμός – Δίδυμη προδοσία 288
Γιατί πάμε στο δημοψήφισμα 293
Δίδυμο τροτσκιστικό κομβολόγι Ι 297
Δίδυμο τροτσκιστικό κομβολόγι ΙΙ 301
Μπροστά σε μια νέα κρίσιμη καμπή 304
Άμεσοι εθνικοί κίνδυνοι 307
Το πρωταρχικό εθνικό μας πρόβλημα 312
Τροτσκιστικό ντουέτο Ι 317
Τροτσκιστικό ντουέτο ΙΙ 320
«Η τελευταία προειδοποίηση» 322
Περισσότερη επαγρύπνηση! 326
Με τους τροτσκιστές συνεχίζεται η συζήτηση 330
Το έγκλημα που δε θ' ανεχτούμε ποτέ 335
Συνέντευξη του σ. Ζαχαριάδη με τον απεσταλμένο αμερικανικής εφημερίδας 339
«Εθνική» αντιπροσωπεία και εθνική πολιτική 343
Κατευνασμός και συμφιλίωση 348
Η φωνή της Αγγλίας 351
Συνέντευξη του σ. Ζαχαριάδη στο *Νιους Κρόνικλ* του Λονδίνου 354
Κατευνασμός! 356
Χαιρετιστήριο του σ. Ζαχαριάδη στο Μωρίς Τορέζ 360
Μπροστά στην τραγικότητα της στιγμής 361

Οι καταδιωκόμενοι 366
Δεινόν προς κέντρα λακτίζειν 368
Ο σ. Ν. Ζαχαριάδης απαντά σε ερωτήματα του ανταποκριτή των *Νέων Χρονικών* του Λονδίνου 372
Μια πατριωτική και ανδροπρεπής χειρονομία 374
Ο ανεμόμυλος 377
Οι πολιτικοί αρχηγοί για την «εξυγίανσιν» των σιδηροδρομικών – Η απάντηση του σ. Ζαχαριάδη 379

1947

Ημερολόγιο γεγονότων 383
Συμπεράσματα και προοπτικές 391
Ο Πετσόπουλος παλιός πράκτορας των ξένων ιμπεριαλιστών 397
Παραληρήματα και πραγματικότητα 400
Επιστολή του Ν. Ζαχαριάδη προς τον Ι. Β. Στάλιν 404
Επιστολή του Ζαχαριάδη προς τον Dimitrov για οικονομική βοήθεια (15-1-1947) 405
Η Ελλάδα 2 χρόνια κάτω απ' τη νέα κατοχή 406
Προγράμματα και γεγονότα 420
Ο ανεμόμυλος – Λίγα απ' όλα στο ίδιο καζάνι 424
Κείμενα και... ανεμόμυλος – Πλαστογράφος και συκοφάντης Α΄ 427
Κείμενα και... ανεμόμυλος – Πλαστογράφος και συκοφάντης Β΄ 430
Η «ελληνική ανωμαλία» και η θεραπεία της 434
Νεοφασιστικός γιγαντισμός 437
Είνε αδύνατη μια συνεννόηση; 442
Όχι ουδετεροποίηση μα ουδετερότητα 445
Συνέντευξη του σ. Ν. Ζαχαριάδη 447
Αμερικανοί και Ελλάδα 452
Η βορειοαμερικανική επέμβαση 455
Η δολοφονία στη Θεσσαλονίκη 458
Ύστερα απ' το λόγο του Τρούμαν, η δολοφονία του Γιάννη Ζέβγου φωτίζει το εσωτερικό μας πρόβλημα 461
Άβυσσος άβυσσον επικαλείται! 467
Απόρρητες οδηγίες των Ν. Ζαχαριάδη και Γ. Ιωαννίδη προς το Μ. Βαφειάδη (17-4-1947) 471
Επιστολή του Ν. Ζαχαριάδη στον Τίτο (22-4-1947) 475
Η ηθική στην πολιτική 479
Μνημόνιο του Ν. Ζαχαριάδη προς την ηγεσία του ΚΚΣΕ: Η κατάσταση στην Ελλάδα (13-5-1947) 484
Επιστολή του Ν. Ζαχαριάδη στο Λ. Μπαράνωφ (5-6-1947) 490
Μπροστά σε σοβαρές αποφάσεις 492
Επιστολή του Ν. Ζαχαριάδη στον Τίτο (13-8-1947) 495
Γράμμα του Ν. Ζαχαριάδη προς το Π.Γ. της Κ.Ε. του ΚΚΕ 498
Επιστολή του Ν. Ζαχαριάδη στην Κ.Ε. του Κ.Κ. Γιουγκοσλαβίας (20-9-2947) 500
Επιστολή του Ν. Ζαχαριάδη στον Α. Α. Ζντάνωφ (1-10-1947) 503
Επιστολή του Ν. Ζαχαριάδη στο Λ. Μπαράνωφ (6-10-1947) 506
Υπέρ βωμών και εστιών 508

ΠΡΟΣΘΗΚΕΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ
ΣΤΟΝ ΤΟΜΟ *ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΔΙΛΗΜΜΑΤΑ, ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ*
Άπαντα τα δημοσιευμένα 1940-1945

Το Κρητικό 513
Η πλαστογραφία 514
Ανακοίνωση του Πολιτικού Γραφείου της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΕ 515
Συνέντευξη του σ. Ζαχαριάδη με το *Νιους Κρόνικλ* 517
Ποταπή συκοφαντία 518
Ηλέκτρα Αποστόλου 521
Για την Επιστημονική Εταιρία 523
Η «Επιστημονική Εταιρία» και ο σοσιαλισμός 525
Το Κ.Κ. Αγγλίας στο ΚΚΕ 528
Ο αρχηγός του ΚΚΕ εν Πάτραις 529
Ο χαφιές Λιανόπουλος 534
Μια εξωκριτική γνώμη – *Το καλοκαίρι θα θερίσουμε* 535

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ 537
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΝΟΜΑΤΩΝ 597

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΑΕΣ	Ανεξάρτητα Εργατικά Συνδικάτα
ΑΚΕ	Αγροτικό Κόμμα Ελλάδας
ΑΣΚΙ	Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας
ΒΕΝ	Βασιλική Εθνική Νεολαία
ΒΜΡΟ	Εσωτερική Μακεδονική Επαναστατική Οργάνωση
Γ.Α. ή Γεν. Αρχ.	Γενικό Αρχηγείο
ΓΣΕΕ	Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας
ΔΕΚΕ	Διεθνιστικό Επαναστατικό Κόμμα Ελλάδας
ΔΚΚΕ	Διεθνιστικό Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας
ΔΟΕ	Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος
Δ.Σ.	Δημοκρατικός Στρατός
ΔΣΕ	Δημοκρατικός Στρατός Ελλάδας
ΔΣΚ	Δημοκρατικό Συνδικαλιστικό Κίνημα
ΕΑΜ	Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο
ΕΒΕΝ	Ελληνική Βασιλική Εθνική Νεολαία
ΕΔΑ	Ενιαία Δημοκρατική Αριστερά
ΕΔΕΣ	Εθνικός Δημοκρατικός Ελληνικός Σύνδεσμος
ΕΔΚ	Ένωση Διεθνιστών Κομμουνιστών
ΕΔΚΕ	Εργατικό Διεθνιστικό Κόμμα Ελλάδας
Ε.Ε.	Ενωμένα Έθνη
ΕΚΑ	Εργατικό Κέντρο Αθήνας
ΕΚΘ	Εργατικό Κέντρο Θεσσαλονίκης
ΕΛΑΝ	Ελληνικό Λαϊκό Απελευθερωτικό Ναυτικό
ΕΛΑΣ	Ελληνικός Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός
ΕΛΔ-ΣΚ(Ε)	Ένωση Λαϊκής Δημοκρατίας – Σοσιαλιστικό Κόμμα (Ελλάδας)
ΕΟΔΑ	Εθνική Οργάνωση Δημοκρατικού Αγώνα
ΕΟΚΑ	Εθνική Οργάνωσις Κυπρίων Αγωνιστών
ΕΟΚΔΕ	Ενιαία Οργάνωση Κομμουνιστών Διεθνιστών Ελλάδος
ΕΠΕ	Εθνική Πολιτική Ένωσις
ΕΠΟΝ	Ενιαία Πανελλαδική Οργάνωση Νέων
Εργ. Π.	*Εργατική Πάλη*
ΕΡΓΑΣ	Εργατικός Αντιφασιστικός Συνασπισμός
ΕΡΕΠ	Εθνική Ρεφορμιστική Εργατική Παράταξη
ΕΣΑ	Ελληνική Στρατιωτική Αστυνομία
ΕΣΕΕ	Εθνική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος
ΕΣΚΚΕ	Επαναστατικό Σοσιαλιστικό Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας

ΕΣΣΔ	Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
ΚΑΚΕ	Κομμουνιστικό Αρχειομαρξιστικό Κόμμα Ελλάδος
ΚΔΕΕ	Κομμουνιστική Διεθνιστική Ένωση Ελλάδος
ΚΔΚΕ	Κομμουνιστικό Διεθνιστικό Κόμμα Ελλάδας
Κ.Ε.	Κεντρική Επιτροπή
ΚΕΟ	Κομμουνιστική Ενωτική Ομάδα
ΚΕΣ	Κίνημα Ελεύθερου Συνδικαλισμού
Κ.Κ.	Κομμουνιστικό Κόμμα (ή Κομμουνιστικά Κόμματα)
ΚΚΒ	Κομμουνιστικό Κόμμα Βουλγαρίας
ΚΚΓ	Κομμουνιστικό Κόμμα Γερμανίας (ή Γαλλίας)
ΚΚΔΕ	Κόμμα Κομμουνιστών Διεθνιστών Ελλάδας
ΚΚΜ	Κομμουνιστικό Κόμμα Μακεδονίας
ΚΚΣΕ	Κομμουνιστικό Κόμμα Σοβιετικής Ένωσης
ΚΟΑ	Κομμουνιστική Οργάνωση Αθήνας
ΚΟΒ	Κομματική Οργάνωση Βάσης
ΚΟΘ	Κομμουνιστική Οργάνωση Θεσσαλονίκης
ΚΟΜΕΠ ή Κομέπ	*Κομμουνιστική Επιθεώρηση*
ΚΟΜΛΕΑ	Κομμουνιστική Οργάνωση Μπολσεβίκων Λενινιστών (Αρχειομαρξιστών)
ΚΟΠ	Κομμουνιστική Οργάνωση Πειραιά
Κ.Σ.	Κεντρικό Συμβούλιο
ΛΑΚΚΕ	Λενινιστική Αντιπολίτευση του ΚΚΕ
Λ.Δ.	Λαϊκή Δημοκρατία
Μ.Λ.Α.	Μαζική Λαϊκή Αυτοάμυνα
Ν.Α.	νοτιοανατολικός -ή -ό
ΝΑΤΟ	Οργανισμός Βορειοατλαντικού Συμφώνου (North Atlantic Treaty Organization)
Ν.Ε.	Νομαρχιακή Επιτροπή
ΝΟΦ	Λαϊκό Απελευθερωτικό Μέτωπο
ΟΕΕ	Οργανισμός (ή Οργάνωση) Ενωμένων Εθνών
ΟΗΕ	Οργανισμός (ή Οργάνωση) Ηνωμένων Εθνών
ΟΚΔΕ	Οργάνωση Κομμουνιστών Διεθνιστών Ελλάδος
ΟΚΝΕ	Ομοσπονδία Κομμουνιστικών Νεολαιών Ελλάδας
ΟΠΛΑ	Οργάνωση Περιφρούρησης Λαϊκού Αγώνα
ΟΥΝΡΑ ή Ούνρα	Διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών για την Ανακούφιση και την Αποκατάσταση (United Nations Relief and Rehabilitation Administration)
Π.Γ.	Πολιτικό Γραφείο
ΠΔΚ	Προσωρινή Δημοκρατική Κυβέρνηση
ΠΕΔΚΚΕ	Περιφερειακή Επιτροπή του Διεθνιστικού Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας
ΠΕΕΑ	Πολιτική Επιτροπή Εθνικής Απελευθέρωσης
ΠΟΔΝ	Παγκόσμια Ομοσπονδία Δημοκρατικής Νεολαίας
ΠΣΕ	Πανελλήνια Συνομοσπονδία Εργασίας
Π. των Τ.	*Πάλη των Τάξεων*
ΠΣΟ	Παγκόσμια Συνδικαλιστική Ομοσπονδία
ΣΑΝ	Σύνδεσμος Αξιωματικών Νέων
Σ.Ε.	Σοβιετική Ένωση

ΣΕΚΕ	Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα Ελλάδας
ΣΚ-ΕΛΔ	Σοσιαλιστικό Κόμμα – Ένωση Λαϊκής Δημοκρατίας
TUC	Συνομοσπονδία Εργατικών Ενώσεων (Trades Union Congress)
ΧΕΕ	Χριστιανική Ένωση Επιστημόνων

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΩΝ

Η τελευταία ίσως ευκαιρία για να αποφευχθεί ο ελληνικός εμφύλιος ήταν η κυβέρνηση Σοφούλη. Έτσι τουλάχιστον πίστευαν το ΚΚΕ και το ΕΑΜ, που την περιέβαλαν με την ανοχή τους. Ήταν η πρώτη κυβέρνηση μετά το Δεκέμβρη του 1944 που είχε την ανοχή του ΚΚΕ και του εαμικού Πολιτικού Συνασπισμού. Σε τι όμως βασιζόταν μια τέτοια εκτίμηση; Ο Σοφούλης και το παλαιοδημοκρατικό Κέντρο είχαν καταγγείλει τη Λευκή Τρομοκρατία, δηλαδή την τρομοκρατία των ακροδεξιών και άλλων συμμοριών σε βάρος του ΕΑΜ, του ΚΚΕ και των δημοκρατικών πολιτών, το μονόπλευρο, με άλλα λόγια, εμφύλιο πόλεμο που είχε ξεσπάσει από την επομένη της υπογραφής της συμφωνίας της Βάρκιζας. Αν επομένως έμεναν πιστοί στις διακηρύξεις τους, όφειλαν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα, εξασφαλίζοντας στοιχειώδεις λαϊκές ελευθερίες. Είχαν επίσης υποσχεθεί τον εσωτερικό κατευνασμό, που περνούσε μέσα από τον τερματισμό των διώξεων σε βάρος των εαμιτών, των κομμουνιστών και ευρύτερα των αριστερών πολιτών, και από την αποσυμφόρηση των φυλακών. Είχαν, τέλος, διακηρύξει σε όλους τους τόνους την αντίθεσή τους με το σχεδιασμό νόθων εκλογών και είχαν δεσμευτεί για τη διασφάλιση των όρων για μια γνήσια έκφραση και καταγραφή της λαϊκής ετυμηγορίας.

Η κυβέρνηση Σοφούλη ανέλαβε τις τύχες της χώρας στις 22 Νοεμβρίου 1945 και, παρά την εαμική ανοχή, δεν υλοποίησε καμία από τις βασικές της υποσχέσεις. Τη Λευκή Τρομοκρατία την άφησε ανέγγιχτη, τις φυλακές με το νόμο περί αποσυμφορήσεως όχι μόνο δεν τις «αλάφρυνε» από εαμίτες, κομμουνιστές και αριστερούς, αλλά μάλλον τις παραγέμισε. Τις εκλογές, για τις οποίες μέχρι την τελευταία μέρα έλεγε πως δεν είναι γνήσιες, τις πραγματοποίησε.

Έτσι η μια πλευρά του Εμφυλίου, από πολιτικής απόψεως και με το έργο της κυβέρνησης Σοφούλη, απέκτησε όλη την προετοιμασία που χρειαζόταν γι' αυτό που ερχόταν και γι' αυτό που υποτίθεται πως έπρεπε να αποφευχθεί. Το πολιτικό σύστημα της χώρας απέκτησε κοινοβούλιο και κοινοβουλευτική κυβέρνηση, και με το δημοψήφισμα της 1ης Σεπτεμβρίου 1946 νομιμοποίησε το πολιτειακό του υπόβαθρο, την κοινοβουλευτικού τύπου συνταγματική μοναρχία.[1] Η τυπική νομιμότητα ήταν γεγονός, ανεξαρτήτως της κοινωνικής πραγματικότητας, που ήταν εντελώς διαφορετική.

Έτσι στο ΕΑΜ και στο ΚΚΕ έμεναν δύο επιλογές: Θα έπρεπε ή να υποταχθούν στις διαθέσεις των αντιπάλων τους, ή να προετοιμαστούν για μια βίαιη σύγκρουση

---

1. Σχετικά με τις εκλογές της 31ης Μαρτίου 1946 και το δημοψήφισμα της 1ης Σεπτεμβρίου 1946 βλ. το Παράρτημα 1, σελ. 537.

που θα έλυνε το κοινωνικό ζήτημα στη χώρα το οποίο όφειλε να λύσει η δημοκρατική συνεννόηση, που όμως ποτέ δεν υπήρξε.

Στον παρόντα τόμο ο αναγνώστης θα βρει όλα τα κείμενα του Ν. Ζαχαριάδη της περιόδου 1946-1947, από τη στιγμή δηλαδή που η χώρα άρχισε να διολισθαίνει στον Εμφύλιο χωρίς τη δυνατότητα επιστροφής. Άρθρα, μπροσούρες, συνεντεύξεις, δηλώσεις, ομιλίες συνθέτουν, μέρα με την ημέρα, ένα σκηνικό που πρώτη φορά βλέπει το φως της δημοσιότητας συγκεντρωμένο και συνδεδεμένο χρονικά με αυτό τον τρόπο. Τα κείμενα αυτά μαζί με τις σημειώσεις και τα εκτενή παραρτήματα αλλάζουν τη μέχρι τώρα αφήγηση της ιστορίας της εποχής στην οποία αναφέρονται, γιατί καλύπτουν τα κενά των σύνθετων ιστορικών αφηγήσεων, όπου υπάρχουν μεγάλες –και πολλές φορές άστοχες– αφαιρέσεις, ενώ ταυτόχρονα ξαναζωντανεύουν την ιστορική πραγματικότητα σε όλες της τις λεπτομέρειες. Δίπλα στη γενική ιστορική πραγματικότητα της χώρας, ο Ν. Ζαχαριάδης με τα κείμενά του μας φέρνει σε επαφή και με την ιστορική πραγματικότητα του ΚΚΕ, αφού συχνά πυκνά μέσα σε αυτά καταγράφονται στοιχεία για το ίδιο το κόμμα του και τα προβλήματα που αντιμετώπιζε στην καθημερινή ιδεολογική-πολιτική-οργανωτική πάλη και ανάπτυξή του. Υπό αυτή την έννοια, το συγκεκριμένο πολιτικό κόμμα παρουσιάζεται και αυτό στις δικές του λεπτομέρειες όπως πραγματικά ήταν, ή εν πάση περιπτώσει όπως το περιγράφει ο ηγέτης του σε μια προσπάθεια να κατευθύνει το κομματικό δυναμικό στην αντιμετώπιση προβλημάτων που τα θεωρούσε ουσιώδη και καθοριστικά.

Επίσης στον παρόντα τόμο υπάρχει ένα κεφάλαιο-συμπλήρωμα με κείμενα του Ν. Ζαχαριάδη που στην πραγματικότητα ανήκουν στον τόμο της περιόδου 1940-1945. Όταν ετοιμαζόταν ο τόμος *Ιστορικά διλήμματα, ιστορικές απαντήσεις*, τα κείμενα αυτά δεν είχαν εντοπιστεί με ευθύνη του επιμελητή Γιώργου Πετρόπουλου (αν και ο Νίκος Χατζηδημητράκος θεωρεί ότι η μισή τουλάχιστον ευθύνη είναι δική του).

Οφείλουμε να ζητήσουμε συγγνώμη γι' αυτό και να δώσουμε μια εξήγηση: Γνωρίζαμε και γνωρίζουμε ότι η συγκέντρωση των κειμένων του Ν. Ζαχαριάδη έχει πολλές δυσκολίες. Ορισμένες από αυτές αφορούν τη μη δυνατότητα –ή τη μη έγκαιρη δυνατότητα– εντοπισμού του συνόλου των εντύπων στα οποία έχει –ή μπορεί να έχει– δημοσιευτεί κάποιο κείμενο του ηγέτη του ΚΚΕ.

Μια άλλη δυσκολία έγκειται στο ότι δεν μπορούμε να φανταστούμε πάντοτε για ποιο πράγμα θα μπορούσε να έχει γράψει ο Ν. Ζαχαριάδης. Για παράδειγμα, δε γνωρίζαμε και δεν μπορούσαμε να φανταστούμε πως έχει γράψει βιβλιοκριτικές ή κριτικές για θεατρικά έργα. Κι όμως αυτό έχει συμβεί. Στον παρόντα τόμο ο αναγνώστης θα βρει τις αποδείξεις.

Μια τρίτη δυσκολία αφορά τα ψευδώνυμα τα οποία χρησιμοποιούσε κατά καιρούς ο ηγέτης του ΚΚΕ για να υπογράφει τα κείμενά του που έβλεπαν το φως της δημοσιότητας, διότι δεν υπέγραφε πάντοτε με το πραγματικό του όνομα. Κατάλογος των ψευδωνύμων που χρησιμοποίησε ο Ν. Ζαχαριάδης σε όλη την περίοδο της ενεργούς πολιτικής του δράσης δεν έχει εντοπιστεί, και πολύ αμφιβάλλουμε αν επιχειρήθηκε ποτέ να συνταχτεί τέτοιος. Εμείς έχουμε καταφέρει να συγκεντρώσουμε κάποια από τα ψευδώνυμά του, αξιοποιώντας πλήθος αρχειακών πηγών, αλλά εί-

μαστε απολύτως βέβαιοι ότι ο κατάλογός μας πολύ απέχει από το να είναι πλήρης. Ελπίζουμε —και υπό αυτή την έννοια δεσμευόμαστε— ότι σε επόμενο τόμο κειμένων του Ν. Ζαχαριάδη θα δώσουμε αναλυτικά στοιχεία γι' αυτό το θέμα.

Το ζήτημα των ψευδωνύμων έχει και μια άλλη πλευρά, πολύ πιο περίπλοκη. Ο Ν. Ζαχαριάδης από τη δεκαετία του '30 δημοσίευε κείμενα με την υπογραφή «Κ.», που παρέπεμπε στο «Κούτβης» ή «Κόλιας» (που στα ρωσικά σημαίνει «Νίκος»). Την ίδια υπογραφή είχε χρησιμοποιήσει σε κάποια κείμενά του, το 1945, και ο Κώστας Καραγιώργης, ενώ το 1946 ο Ζαχαριάδης την επανέφερε στην αρθρογραφία του και ο *Ριζοσπάστης* δημοσίευσε μια πολύ σαφή διευκρίνιση, για τους γνωρίζοντες, ώστε να μη γίνεται σύγχυση των κειμένων του Ν. Ζαχαριάδη με αυτά που είχαν προηγηθεί του Κ. Καραγιώργη.[2]

Το πρόβλημα για μας εμφανίζεται στα κείμενα με υπογραφή «Κ.» που δημοσιεύονται μετά τον Απρίλιο του 1947, όταν δηλαδή ο Ν. Ζαχαριάδης θα φύγει εκτός Ελλάδας. Εντοπίσαμε τέτοια κείμενα, τα οποία δε συμπεριλάβαμε σε αυτό τον τόμο. Από τη λεπτομερή τους εξέταση οδηγηθήκαμε στο συμπέρασμα ότι δεν είναι του ηγέτη του ΚΚΕ, αλλά μάλλον του Καραγιώργη. Καταρχήν το ύφος και το στυλ γραφής δεν παραπέμπουν στο Ν. Ζαχαριάδη. Επίσης η θεματολογία τους είναι τόσο άμεση στα γεγονότα που πραγματεύεται, ώστε να μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως ήταν μάλλον αδύνατο για τον ευρισκόμενο στο εξωτερικό Ζαχαριάδη να ενημερώνεται και να αρθρογραφεί αυθημερόν για όσα συνέβαιναν στην Ελλάδα. Τέλος, κάποια από αυτά τα κείμενα έχουν ήδη συμπεριληφθεί σε έκδοση κειμένων του Κ. Καραγιώργη (*Δημοκράτες χωρίς δημοκρατία – Τα μοιραία χρόνια 1946-1947*, Προσκήνιο, Αθήνα 2005).

Εν κατακλείδι, το όλο ζήτημα με τα κείμενα του Ν. Ζαχαριάδη μας έχει κάνει πιο επιφυλακτικούς και πιο προσεκτικούς. Όταν λέμε ότι δημοσιεύουμε το σύνολο των κειμένων του για μια χρονική περίοδο, εννοούμε το σύνολο των κειμένων που εντοπίστηκαν και που χωρίς αμφιβολία είναι δικά του, στο σύνολο των εντύπων στα οποία θα μπορούσαν να έχουν δημοσιευτεί και για το σύνολο των θεμάτων για τα οποία φανταζόμαστε ότι θα μπορούσε να είχε γράψει. Δεν είμαστε όμως καθόλου βέβαιοι ότι η έρευνά μας δε θα μας φέρει μπροστά σε εκπλήξεις ακόμη και για περιόδους που θεωρούμε πως έχουμε ερευνήσει εξαντλητικά. Γι' αυτό και καταλήξαμε στην απόφαση κείμενα που θα βρεθούν στη συνέχεια –και δε συμπεριλήφθηκαν στους τόμους που έπρεπε– να συμπεριληφθούν στους επόμενους.

Αναφορικά με τη γλωσσική επεξεργασία των κειμένων, ακολουθούμε και στον παρόντα τόμο τους ίδιους κανόνες που ακολουθήσαμε και στον προηγούμενο με τα κείμενα της περιόδου 1940-1945. Γι' αυτό φροντίζει με τη δική της ξεχωριστή δουλειά η Ελένη Μαρτζούκου.

Εννοείται πως όσα γράφτηκαν στον πρόλογο του επιμελητή του προηγούμενου τόμου σε προσωπικό επίπεδο (ευχαριστίες, ηθικές υποχρεώσεις κλπ.) μας δεσμεύουν σε ό,τι κάνουμε για το Ν. Ζαχαριάδη, οπότε δε χρειάζεται να επαναληφθούν.

Εννοείται επίσης ότι για αβλεψίες, λάθη και παραλείψεις η ευθύνη μάς βαρύνει αποκλειστικά. Σε κάθε πάντως περίπτωση δεν μπορούμε να μην ευχαριστήσουμε

---

2. Βλ. πιο συγκεκριμένα Παράρτημα 10 και 15, σελ. 573 και 578 αντίστοιχα.